

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת בהעלתך

יציאת השבת:

20:35

ירושלים: 20:31

מז' סיון תשפ"ד

הפטרה: רני ושמחי

יציאת השבת ר"ת 21:18

גיליון 870

כניסת השבת:

19:20

ירושלים: 19:13

שִׁכְרַת הַמִּצְטָעֵר - וְזִכּוֹת הַמִּשְׁתַּדֵּל

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

רש"י בתחילת הפרשה שואל: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? ומתרץ: לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות". סמיכות הפרשיות מלמדת אותנו את שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו. אהרן לא השתתף בחנוכת הנשיאים, הוא יכל לומר: משמים לא רצו, מה יש ביכולתי לעשות? ואולם הוא הצטער על כך מעומק הלב. צערו זה, על שלא זכה לכך באופן אישי ולא באופן כללי כשבט, הביאוהו לזכות במצווה תמידית!

בנוסף, התורה מפרשת בעשיית המנורה: "וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". ופירש ברש"י על פי הכלל שכל מקום הכתוב בו 'זה' מורה באצבע: "וזה מעשה המנורה - שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה". כלומר, אפילו משה רבנו מקבל התורה בעצמו, כאשר לא היה ברור לו דבר מה בעשיית וקיום המצוות ביקש את סיועו של הקב"ה, ואכן הקב"ה מסייע לו.

הקב"ה מסייע למשה בהבנת צורתה של המנורה, אך לא רק בכך. וכך מפרש רש"י על הפסוק: "כן עשה את המנורה - מי שעשאה. ומדרש אגדה, על ידי הקב"ה נעשית מאליה". כלומר, העשייה עצמה נעשית על ידי הקב"ה, נוכל לשלב בין הפירושים, כי אמנם המנורה נעשתה בידי אדם, אך בסיועו של הקב"ה, ובכך נתקיים: "אֲשֶׁרִי אֵישׁ שָׁלָא יִשְׁכַּחָהּ, וְכֵן אָדָם יִתְאַמֵּץ בָּהּ".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מה ניתן ללמוד מהדלקת המנורה במקדש לקיום המצוות?

המנורה מבטאת את ענייני הרוח בעם ישראל, וכמו שאמרו בתלמוד (בבא בתרא כה, ב): "אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום". סיפור מעשה המנורה עשוי ללמד אותנו את היחס לקיום תורה ומצוות וכדלהלן:

א. שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו:

רש"י בתחילת הפרשה שואל: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? ומתרין: לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עימהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

סמיכות הפרשיות מלמדת אותנו את שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו. אהרן לא השתתף בחנוכת הנשיאים, הוא יכל לומר: משמים לא רצו, מה יש ביכולתי לעשות? ואולם הוא הצטער על כך מעומק הלב. צערו זה, על שלא זכה לכך באופן אישי ולא באופן כללי כשבט, הביאוהו לזכות במצווה תמידית!

ב. אין הביישן למד:

התורה מפרשת בעשיית המנורה: "וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". ופירש ברש"י על פי הכלל שכל מקום הכתוב בו 'זה' מורה באצבע: "וזה מעשה המנורה - שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה".

כלומר, אפילו משה רבנו מקבל התורה בעצמו, כאשר לא היה ברור לו דבר מה בעשיית וקיום המצוות ביקש את סיועו של הקב"ה, ואכן הקב"ה מסייע לו.

ג. סיוע בעשיית המצווה:

הקב"ה מסייע למשה בהבנת צורתה של המנורה, אך לא רק בכך. וכך מפרש רש"י על הפסוק: "כן עשה את המנורה - מי שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית מאליה". כלומר, העשייה עצמה נעשית על ידי הקב"ה, וגם נוכל לשלב בין הפירושים, כי אמנם נעשתה בידי אדם, אך בסיועו של הקב"ה.

ד. מעלה לפני המנורה:

לפי פירוש אחד ברש"י על המילה בהעלותך, מדוע נאמר בהעלותך ולא בהדליקך: היתה מעלה [מדרגה] לפני המנורה, שעליה הכהן היה עולה ועומד ומטיב את הנרות. אין הכוונה רק לצורת המבנה שהיתה במקדש, אלא יש לראות בזה הוראה לכל מחנך, שראשית צריך הוא לעלות במעלה בעצמו ורק לאחר מכן להטיב את הנרות ולהדליקן. כלומר, רק מי שתיקן קודם את עצמו יכול ללמד אחרים. וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק דלעיל: "אם דומה הרב למלאך - ילמדו תורה מפיהו ואם לא, לא". הדוגמא האישית של המחנך היא היסוד לחינוך אמיתי, וקודמת לכל דרישה מהתלמידים לעמוד בסטנדרטים חינוכיים כלשהם.

ויעש כן אהרן - מלמד שלא שינה

ה. התלהבות בעשיית מצווה תמיד:

על הכתוב: "ויעש כן אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, כאשר ציוה ה' את משה". הביא רש"י את לשון הספרי: "ויעש כן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". ואולם יש לשאול על פירוש זה וכי יעלה על הדעת, שצדיק כאהרן הכהן, ישנה חלילה מציווי ה' כלשהו? אלא שמדרך העולם שהעושה מצווה בפעם הראשונה מתלהב בכל ישותו, אולם בכל פעם שהוא חוזר על פעולה זו הולכת ופוחתת התלהבותו. לפיכך מציין הכתוב שאף על פי שהיה אהרן מיטיב ומדליק את המנורה מידי יום לא שינה דבר מאופן קיום המצווה בפעם הראשונה, באותה התלהבות ובאותה הקדושה.

דגם מנורת המקדש

ו. לא שינה מרוב התלהבות:

עוד יש לומר, כי פעמים שהתלהבות יתר גם היא פוגעת בקיום המצווה בדקדוקיה. וכך מסופר על אחד האדמורי"ם שהיה מקיים מצוות הדלקת נרות חנוכה בשמחה ובהתלהבות גדולים כל כך, עד שמרוב שמחתו היו נרות השמן נשפכים ומרוב דבקתו לא שם לבו לכך. והנה על הארון הכהן מסופר שעל אף התלהבותו הגדולה בקיום מצוות הטבת הנרות והדלקתן לא שינה דבר מקיום המצווה ועשאה כתיקונה.

ז. על אף גדלותו לא שינה מאורחותיו:

פירוש נוסף, שאע"פ שזכה אהרן לקרבה מיוחדת לה' בעבודת המקדש בכלל ובהדלקת הנרות בפרט, לא שינה מאורחותיו ומהנהגותיו עם הציבור, וכדרכו אז היתה דעתו גם עתה מעורבת עם הבריות והמשיך לנהוג עמם כמקדם, וקיים את הנאמר עליו במסכת אבות והיה: "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

ומכאן לאדם שזכה להתקרב לה' שלא יפיר מן הציבור אלא יוסיף לקרבם אל עבודת ה' בשמחה ובנחת. וכמו אהרן שלא שינה את יחסו עם בני האדם על אף הגדולה לה זכה.

ח. עד שתהא השלהבת עולה מאליה:

לפי הפירוש השני שפירש רש"י על המילה בהעלותך: "בהעלותך - על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה". ההוראה הנלמדת היא מהדרך שבה היה הכהן מדליק את הנר, שיהא ממתין עד שתהא השלהבת עולה מאליה ואל יסיר ידו קודם לכן. כך ישנה חובה ללמד את התלמידים עד שתהא שלהבת לימוד התורה עולה מאליה בלבם. מן הדימוי של התלמיד לשלהבת נוכל ללמוד, כי נפשו של הנער תמיד שואפת לעלות למעלה בהיותה נפש קדושה, חלק אלו' ממעל, ורק רוחות פרצים המנשבות מזמן לזמן הן אלו המסיטות להבה זו מצד לצד, ואנו מצוים לשומרה שתבער יפה.

דיני הדלקת נרות שבת

א. חייב כל אדם לפרוש מעשיית מלאכה ולהדליק נרות לכל הפחות חצי שעה קודם צאת הכוכבים. ואם אמרו בבית הכנסת מזמור שיר ליום השבת, אע"פ שעדיין יש זמן עד הלילה, מכל מקום חל שבת על המיעוט ואסורים בכל המלאכות. ואפילו מי שבא מעיר אחרת לכאן, חל עליו שבת מיד כשאמרו בציבור מזמור שיר ליום השבת. ובעיר שיש בה שני בתי כנסיות, אין אחד נגד אחר חברו:

ב. מצוה להרבות בנרות לכבוד שבת. יש נוהגין להדליק עשרה נרות ויש מדליקין שבעה. [ויש נוהגין להדליק כמספר אנשי הבית], ועל כל פנים ראוי שלא לפחות משני נרות כנגד זכור ושמור, ורק בשעת הדחק די בנר אחד. והיו ארוכים שידליקו לכל הפחות עד לאחר האכילה. ויהדר לקנות נרות יפים. דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה, הוויין לו בנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה. ולכן ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקדוש ברוך הוא בנים זכרים מאירים בתורה, וטוב שתתן מקודם איזה פרוטות לצדקה. ואשה קשת רוח בגידול בנים או שאין לה כלל, סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרות של יום ראשון של ראש השנה, וטוב שתבין מה שהיא אומרת ותאמר בכוונה:

ג. מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית. אף שמותר להדליק בנרות שעווה. וגם הפתילה יחדר שתהא מצמור גפן, כי בשאר דברים יש מהם שאינם כשרים. המדליק צריך שידליק עד שיאחז האש ברוב אותה פתילה היוצאת מן הנר, וכן בנרות העשויים משעווה צריך שיאחז האור ברוב הפתילה:

ד. כבר ידוע שכל המצות מברכין עליהן עובר לעשייתן, אבל בהדלקת הנרות לשבת, כיון שבהדלקה מקבלת האשה שבת על עצמה, והברכה הרי היא התחלה להדלקה, וא"כ אם תברך תחלה לא תוכל עוד להדליק, ועל כן היא מדלקת תחלה, וכדי שתהא הברכה עובר לעשייתן, פורשת ידיה כנגד פניה שלא תראה הנרות, ומברכת ומסירה את הידיים ורואה את הנרות והוי כאלו ברכה קודם ההדלקה וכך מנהג בנות אשכנז, וכן פסקו הבן איש חי והגר"מ אליהו, ואולם לדעת הגר"ע יוסף והילקוט יוסף על הספרדים לברך תחילה ואח"כ להדליק, ככל ברכת המצות:

ה. מצות הדלקת הנרות חלה בין על האנשים בין על הנשים, אלא שהנשים מוזהרות בה יותר מפני שהן מצויות בבית, ועוד מפני שהאשה כיבתה נרו של עולם, שהחטיאה לאדם הראשון והחשיכה נשמתו שקרויה נר כמ"ש נר ה' נשמות אדם, ולכן צריכה היא לתקן זאת בהדלקת הנרות לכבוד שבת. ולכן אם האשה בביתה, היא קודמת למצוה זאת. ומ"מ יש לאיש לסייע במצוה:

ו. נוהגות הנשים שקודם הדלקת הנרות, רוחצות ולובשות בגדי שבת. ואשה שנחאחרה בעסקיה, שיש חשש שאם תרחץ ותלבש תוכל לבא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא מאשר תבוא ח"ו לידי ספק חילול שבת. ואם הבעל רואה שהיא מתאחרת מלבוא, מצוה גדולה שידליק הוא:

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה ויהודה לוי. טרה בת שמונה. ביבה אלימלך. עור בן עישה. תקוה בת עישה. אלחנה בת גיאן. אסתר בת ורדה. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנט. רחאל בן אביגיל. אילנה בת סלמה. ישי ורחל לוי. חנה בת ורדה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. דוד ביטון ח"ו. לבית: יוסף ושיירי בן דוד ח"ו. להחזרת נעדר צה"ל ושבוייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה! לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. דוב אברהם צוקרמן, רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן, רבי יעקב שושן, ויהודה. סופר משום. יצחק דוד. רבי אברהם בן שבאי אלעזר. מקסים דוד. נדיר חנום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועזרת אטאם, אורי מועלם. אליהו מויט. דוד חוסברג. מיר פולק, מרים קהשים. עננים דמרי. רחל שלמה. סמנשוב משה יהודה. יצחק בן סליקה. נעים משה. אמצן נסים וסליקה שושן. אליס טובל. טידיה שמעון. יפה גורי. יונה קלון. סימני בת. חנו. לויט שבת משה. עשה. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. תרצה ויגון. אסתר וענבר חנום. דניאל אלמלח. נחום הלוי. דוד טובל. מיכל עכר. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאח אסמרוג. אליהו אדרי. עיזיה עננים. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעיה בת כג'ודה. לאור רחמים. זק טל. עליזה מועלם. עליזה כרן. שרה אליאל. דוד ופריחה כרן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל ועקמן. חסיה ששפוטש. עישה דוד. בריכה סופר. כמסיה דודי. רפי עשור. איתי זפרי. מעין וסדר עשור. כמשה כרן. מרים בת רחל. נאח כרן, אילה שחר. אורטל מבורך. יצחק ושמוחה אליהו. אורי יצחק אליהו ח"ו. יצחק בן פנעה ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, ועיזליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"ו. אברהם ולאח ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה